NORAKSTS
Lieta Nr.142117010
1-0469-12/11

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2012.gada 13.jūlijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese Inga Putra,
piedaloties iestādes – Valsts robežsardzes pārstāvei *B.A.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu pēc AS „Air Baltic Corporation" pieteikuma par Valsts robežsardzes 2010.gada 3.novembra lēmuma Nr.162 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts robežsardzes 2010.gada 3.novembra lēmumu Nr.162 (turpmāk arī – Lēmums) atstāts negrozīts Valsts robežsardzes Rīgas pārvaldes 2010.gada 26.augusta lēmums administratīvā pārkāpuma lietā Nr.829-900-AA041882, ar kuru AS „Air Baltic Corporation" uzlikts naudas sods Ls 2300 saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk arī – LAPK) 114.^{2}pantu.

Lēmumā norādīts turpmāk minētais.

[1.1] 2010.gada 21.augustā AS „Air Baltic Corporation" ar reisu BT-407 (Odesa-Rīga) uz Latvijas Republiku atveda Ukrainas pilsoni *R.M.*, kurš mēģināja šķērsot Latvijas Republikas valsts robežu lidostas „Rīga" robežkontroles punktā un robežpārbaudes laikā uzrādīja pilsoņa pasi bez derīgas vīzas ieceļošanai vai uzturēšanās atļaujas Latvijas Republikā vai Šengenas valstu teritorijā.

[1.2] Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2006.gada 15.marta regulas Nr.562/2006, ar kuru ievieš Kopienas Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss) (turpmāk arī – Šengenas Robežu kodekss) 5.panta 1.punktu un Imigrācijas likuma 4.panta pirmās daļas nosacījumiem trešo valstu valstspiederīgajiem ieceļojot jābūt derīgam ceļošanas dokumentam vai dokumentiem, kas dod tiesības šķērsot robežu, kā arī viņiem jābūt derīgai vīzai, ja tā vajadzīga saskaņā ar Padomes 2001.gada 15.marta Regulu (EK) Nr.539/2001 (turpmāk arī – Regula Nr.539/2001).

Regula Nr.539/2001 noteic trešo valstu sarakstu, kuru pilsoņiem, šķērsojot dalībvalstu ārējās robežas, jābūt vīzām. Saskaņā ar Regulas Nr.539/2001 1.panta 1.punktu Ukrainas pilsoņi ir pakļauti vīzu režīma prasībām.

[1.3] AS „Air Baltic Corporation" pārkāpusi Imigrācijas likuma 21.panta pirmo daļu, kas uzliek pienākumu pārvadātājam pārliecināties par to, vai ārzemniekam ir ieceļošanai Latvijas Republikā nepieciešamie dokumenti. Pārkāpums kvalificēts pēc LAPK 114.^{2}panta par pasažiera pārvadāšanu bez derīgas pases un vīzas. Sistēmiski interpretējot minētās tiesību normas, atzīstams, ka „ieceļošanai Latvijas Republikā nepieciešamie dokumenti" nozīmē pasi un nepieciešamības gadījumā arī derīgu ieceļošanas vīzu.

[1.4] AS „Air Baltic Corporation" piemērots naudas sods Ls 2300. Minimālais naudas sods par šādu pārkāpumu ir Ls 1700. Lietā nepastāv atbildību mīkstinoši apstākļi, turklāt AS „Air Baltic Corporation" jau agrāk sodīta par tādiem pašiem pārkāpumiem un tas ir atbildību pastiprinošs apstāklis. Fakts, ka personai vispār nav ieceļošanas vīza vai uzturēšanās atļauja Latvijas Republikā vai Šengenas valstu teritorijā un tādas personas pārvadāšanas nodrošināšana norāda uz pārvadātāja nepienācīgu kontroli, tāpēc AS „Air Baltic Corporation" netika piemērots minimālais administratīvais sods sankcijas ietvaros. Piemērotais sods ir samērīgs.

[1.5] Pārkāpums ir saistīts ar nelegālo imigrāciju, kas vērtējams kā bīstams sabiedriskajai kārtībai. Līdzīgi pārkāpumi atkārtojas pastāvīgi. Pārkāpumu nevar uzskatīt par maznozīmīgu, soda piemērošana ir lietderīga.

[2] Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteikums par Lēmuma atcelšanu, un ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2010.gada 10.decembra lēmumu ierosināta administratīvā lieta.

[2.1] AS „Air Baltic Corporation" nevar izpildīt Imigrācijas likuma 21.panta pirmajā daļā paredzēto pienākumu no sevis neatkarīgu iemeslu dēļ.

[2.2] Valsts robežsardzes lēmumi līdzīgās lietās ir neizskaidrojami un pretrunīgi. Citās lietās ir konstatēts, ka pārkāpumiem ir formāls raksturs un tie nav radījuši kaitīgas sekas, tāpēc AS „Air Baltic Corporation" izteikts mutvārdu aizrādījums.

[2.3] AS „Air Baltic Corporation" ir noslēgts līgums ar Odesas lidostu, lidostas darbinieki konstatēja, ka personai ir derīga pase, bet nepievērsa uzmanību tam, ka nav vīzas.

[2.4] AS „Air Baltic Corporation" nav iespēju arī regresa kārtībā piedzīt Valsts robežsardzes uzliktos naudas sodus no Odesas starptautiskās lidostas, jo to neatļauj līgums.

[2.5] Soda uzlikšana nav samērīga un neatbilst likuma mērķim, jo AS „Air Baltic Corporation" par līdzīgiem pārkāpumiem sodīta jau apmēram 200 reizes, bet sodu uzlikšana nav novērsusi pārkāpumu izdarīšanu, jo tos novērst nav AS „Air Baltic Corporation" spēkos.

[3] Valsts robežsardze rakstveida paskaidrojumā tiesai pieteikumu neatzīst, balstoties uz Lēmumā minētajiem apsvērumiem.

[4] Administratīvajā rajona tiesā saņemts AS „Air Baltic Corporation" papildus rakstveida paskaidrojums, rakstveidā grozot prasījumu, un lūdzot grozīt soda mēru uz minimālo sodu Ls 1700.

Pieteikuma grozījumos norādīts, ka AS „Air Baltic Corporation" atzīst, ka ir izdarījusi LAPK $114.^{2}$ pantā paredzēto pārkāpumu un ir par to atbildīga. AS „Air Baltic Corporation" atsaucas uz Administratīvās apgabaltiesas praksi un norāda, ka 10 lietās ir samazināts uzliktais sods, tajā skaitā 9 lietās uz minimālo sodu, uzskatot, ka pārkāpuma raksturs nav tik smags, lai atzītu, ka par pārkāpumu nosakāms lielāks naudas sods nekā sankcijā noteiktais minimālais. Nav izskatītas 22 lietas, kur personai nebija ieceļošanas dokumentu. Ja tiesa samazinās sodus uz minimālo, tad AS „Air Baltic Corporation" ietaupīs Ls 14 400.

Subjektīvie apstākļi ir lidostas darbinieku un pasažieru izpratne par to, vai pasažiera dokumenti ir derīgi ieceļošanai Latvijas Republikā. Pasažierim nebija vīzas, taču bija biļete lidojumam Odesa-Rīga-Minhene-Losandželosa. Iespējams, ka persona bija pārliecināta, ka tranzītam uz ASV vīza nav nepieciešama vai nepieciešamības gadījuma to varēs noformēt uz robežas. Pasažieris aizlidoja atpakaļ uz Odesu. Nekādas

nelabvēlīgas sekas neiestājās, līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka pastāvēja nelegālās imigrācijas risks.

AS „Air Baltic Corporation" atsaucas uz Administratīvās rajona tiesas spriedumos norādīto, ka pārkāpumu atkārtotība pati par sevi nenozīmē, ka pārkāpējs nav sapratis savas kļūdas un necenšas tās novērst.

AS „Air Baltic Corporation" atzīst stabilas un pastāvīgas sadarbības nepieciešamību ar iestādi, AS „Air Baltic Corporation" ir daudz darījusi, lai uzlabotu sadarbību ar lidostām, atgādina lidostu darbiniekiem, kādi dokumenti tiek atzīti Latvijas Republikā, pārkāpumu skaits ir samazinājies, AS „Air Baltic Corporation" ir sarežģīta finansiālā situācija, tāpēc tā veic virkni pasākumus izdevumu samazināšanai.

[5] Tiesas sēdē AS „Air Baltic Corporation" pārstāvis nav ieradies. 2012.gada 28.junijā no AS „Air Baltic Corporation" tika saņemts iesniegums, kurā norādīts, ka tās pārstāvis nevar ierasties uz tiesas sēdi, lūdz izskatīt lietu bez pārstāvja klātbūtnes.

Tiesa, ņemot vērā LAPK 289.^{11}panta pirmo daļu, nolemj skatīt lietu bez AS „Air Baltic Corporation" pārstāvja klātbūtnes.

Tiesas sēdē iestādes pārstāve pieteikumu par minimālā naudas soda noteikšanu neatzina, norādot, ka nav dokumentu, kas pierādītu, ka konkrētai personai vīzu varētu izsniegt uz robežas. Vīzas pieteikums arī netika iesniegts. Līdz ar to iestādei nav pamata domāt, ka ir bijuši citi apstākļi, kas attaisnotu AS „Air Baltic Corporation" rīcību. Persona gribēja izceļot arī uz Minheni un tālāk uz ASV. Šāda pārvadātāja rīcība rada risku Šengenas dalībvalstu politikai, šis ir pārkāpums ar visaugstāko risku. No 2007.gada līdz 2010.gadam tika konstatēts, ka pārvadātāja pārkāpumu skaits strauji palielinājās. Līdz ar to nebija cita iespēja, kā 2010.gadā pieņemt lēmumu par soda naudas palielināšanu. Šobrīd iestāde konstatē, ka pārvadātāja rīcība ir uzlabojusies, taču tas neattiecas uz izskatāmo lietu. Tam, ka pārvadātāja ir valsts akciju sabiedrība, nav piešķirama nozīme, citādi tiek pārkāpts vienlīdzības princips un kropļota konkurence. 2009. un 2010.gadā pārvadātāja neinformēja biļešu tirgotājus un lidostu darbiniekus par ieceļošanas dokumentu prasībām. Pasažieri arī zaudējuši lielas naudas summas, pērkot biļetes uz dažādām valstīm tranzīta caur Latviju, bet nesaņemot tranzīta vīzas uz robežas. Pārvadātājas rīcība ir uzlabojusies tikai uz 2012.gadu. 2012.gada pirmajā pusgadā ir tikai 18 pārkāpumi, kas liecina, ka pārvadātājas spēkos ir pārkāpumus samazināt un nepieļaut, taču pārvadātāja neko nedarīja 2010.gadā, kaut tam nebija nekādu šķēršļu.

Motīvu daļa

[6] Noklausoties iestādes paskaidrojumus un izvērtējot tos kopsakarā ar lietā esošajiem pierādījumiem, tiesa atzīst, ka pieteikums nav pamatots un Lēmums atstājams negrozīts.

[7] Tiesa konstatē, ka Lēmums ir pamatots ar Imigrācijas likuma 21.panta pirmo daļu un LAPK 114.^{2}pantu.

Tiesa no AS „Air Baltic Corporation" rakstveida paskaidrojumiem secina, ka lietā nav strīda par lietas faktiskajiem apstākļiem. Lietā nav strīda par to, ka personai nebija Latvijas Republikā ieceļošanai derīgu dokumentu. Tāpat lietā nav strīda par to, ka AS „Air Baltic Corporation" ir izdarījusi LAPK 114.^{2}panta pārkāpumu un atzīst savu vainu pārkāpuma izdarīšanā. Līdz ar to tiesai, ievērojot ekonomijas principu, nav pamata pārbaudīt administratīvā pārkāpuma sastāva esību AS „Air Baltic Corporation" nodarījumā.

Lietā ir strīds par to, vai konkrētajā lietā ir pamats grozīt soda mēru sankcijas ietvaros un noteikt minimālo naudas sodu Ls 1700.

[8] Saskaņā ar LAPK 32.panta otro daļu, uzliekot sodu, ņem vērā izdarītā pārkāpuma raksturu, pārkāpēja personību, viņa vainas pakāpi, mantisko stāvokli, atbildību mīkstinošos un pastiprinošos apstākļus.

[8.1] Attiecībā uz pārkāpuma raksturu norādāms, ka par būtisku atzīstama Eiropas Savienības nostāja imigrācijas jautājumos, konkrēti, pārvadātājiem par izdarītajiem pārkāpumiem imigrācijas jomā piemērojami naudas sodi. Turklāt finansiālie sodi pēc iespējas dalībvalstīm ir saskaņojami, un efektīvi var būt tikai pietiekoši augsti sodi. Nelegālās imigrācijas jautājumi ir atzīstami par būtisku un svarīgu jomu gan katrā valstī atsevišķi, gan Šengenas valstīs kopā. Nosakot LAPK tik bargus sodus, tiesas ieskatā likumdevējs ir atzinis, ka pārkāpumi imigrācijas jomā pēc sava rakstura ir nopietni pārkāpumi.

Taču administratīvie pārkāpumi pēc sava rakstura ir dažādi. Tie atšķiras pēc faktiskajiem apstākļiem: 1) personai ir derīga vīza nederīgā pasē; 2) persona vēlas ieceļot pirms vīzas derīguma termiņa sākuma; 3) persona vēlas ieceļot pēc vīzas derīguma termiņa beigām; 4) personai nav vīzas; 5) personai nav ne pases, ne vīzas; 6) persona vēlas ieceļot valstī, uzrādot vienreizēju vīzu, kas jau izmantota iepriekš u.c. gadījumi. Tiesa piekrīt iestādei, ka nevienā no minētajiem gadījumiem nevar apgalvot, ka nepastāv nelegālās imigrācijas risks, taču gadījumos, kad personai vispār nav Latvijas Republikā ieceļošanai derīga dokumenta (nav vīzas), risks ir visaugstākais.

Izskatāmajā lietā personai nebija derīga dokumenta ieceļošanai Latvijas Republikā vai Latvijas šķērsošanai tranzītā. Izskatāmajā lietā persona nenorādīja uz kādiem īpašiem apstākļiem, kādēļ tā vēlējās šķērsot Latvijas Republika robežu. Personai vīza uz robežas nav izsniegta.

[8.2] Attiecībā uz pārkāpēja personību atzīmējams, ka AS „Air Baltic Corporation" līdzīgus pārkāpumus pieļauj sistemātiski, regulāri un ilgstoši. Kaut arī šobrīd pārkāpumu skaits samazinās, 2009. un 2010.gadā pārkāpumu skaits bija liels. Tiesa piekrīt iestādei, ka AS „Air Baltic Corporation" nebija šķēršļu jau savlaicīgi veikt visus nepieciešamos pasākumus sadarbībā ar lidostām, lai novērstu pārkāpumu cēloņus.

[8.3] Tiesību doktrīnā vaina tiek definēta kā personas psihiskā attieksme nodoma vai neuzmanības formā pret viņas izdarīto prettiesisko darbību vai bezdarbību un ar to saistītajām kaitīgajām sekām (*Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2000, 90.lpp.*). Tomēr minētā definīcija raksturo tikai fizisko personu vainu, jo juridiskajām personām nevar piemist psihiskā attieksme. Tāpēc juridisko personu vaina ir nosakāma, ņemot vērā divus nosacījumus: pirmkārt, vai juridiskajai personai bija iespēja nodrošināt noteikumu ievērošanu, par kuru pārkāpšanu ir paredzēta administratīvā atbildība, otrkārt, vai juridiskā persona veica nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu šo noteikumu ievērošanu.

Lietā nav strīda, ka AS „Air Baltic Corporation" ir vainojama administratīva pārkāpuma izdarīšanā. Taču nenoliedzami pārkāpuma izdarīšana ir cieši saistīta ar sadarbības lidostas darbinieku godprātīgu attieksmi pret savu pienākumu pildīšanas un zināšanām par ieceļošanas noteikumiem Latvijas Republikā. Izskatāmajā gadījumā atzīstams, ka vīzas neesamība pasē ir konstatējama visvieglāk, tāpēc konkrētais pārkāpums izdarīts vai nu rupjas paviršības dēļ, vai vispār lidostai neveicot sadarbības līgumā noteiktos pienākumus. Kaut arī AS „Air Baltic Corporation" apgalvo, ka tā aktīvi sadarbojas ar lidostām un vērš uzmanību uz nepilnībām un kļūdām lidostas

darbinieku darbībā, taču lietā noskaidrots, ka pārvadātājas aktīva rīcība sadarbībai ar lidostu darbiniekiem uzsākta tikai nesen, bet 2010.gadā aktīva sadarbība nav notikusi.

[8.4] Attiecībā uz mantisko stāvokli AS „Air Baltic Corporation" atsaucas uz lidsabiedrības finansiālām grūtībām un plānu iespējami samazināt izdevumus. Lietā nav strīda par to, ka AS „Air Baltic Corporation" varētu būt zināmas finansiālās problēmas, par ko sabiedrību informē masu mediji, ka lidsabiedrība strādā ar zaudējumiem, turklāt nepārtraukti samazinās pārvadājumus skaits. Bez ievērības nav atstājams tas, ka AS „Air Baltic Corporation" ir valsts akciju sabiedrība un tās komercdarbība nodrošina valsts un visas sabiedrības intereses. Tiesa piekrīt, ka tas vien, ka pie atbildības sauktā persona ir valsts akciju sabiedrība, nedod pamatu pārvadātāju atbrīvot no atbildības vai noteikt zemus sodus, taču šis apstāklis nedrīkst būt par pamatu, lai noteikti nepamatoti augstus sodus.

[8.5] Lietā ir konstatēts atbildību mīkstinošs apstāklis, jo AS „Air Baltic Corporation" atzīst pārkāpumu un to nožēlo. Nevar piekrist iestādei, ka vainas atzīšana un nožēla ir tikai formāla. Par pretējo liecina AS „Air Baltic Corporation" pozīcijas un nostājas maiņa līdzīgās lietās un centieni pārvadājuma problēmas risināt. Taču, veicot tik plašu komercdarbību, kā arī ņemot vērā to, ka AS „Air Baltic Corporation" nodrošina vairākus reisus uz valstīm ārpus Šengena zonas, lai arī cik liela būtu AS „Air Baltic Corporation" apņemšanās un cenšanās līdzīgus pārkāpumus vairs nepieļaut, tiesas ieskatā nav iespējams nodrošināt šādu pārkāpumu nepieļaušanu vispār. Taču tiesas ieskatā ir iespējams nodrošināt to, ka netiek pieļauts visrupjākais un bīstamākais pārkāpums – tādas personas pārvadāšana, kurai vispār nav ieceļošanai Latvijā derīgu dokumentu.

Lietā ir konstatēts arī atbildību pastiprinošs apstāklis, ka AS „Air Baltic Corporation" gada laikā ir izdarījusi daudz līdzīgu pārkāpumu. Taču tiesas vērtējumā, ņemot vērā komercdarbības specifiku, šim apstāklim nav izšķirošas nozīmes, jo saprātīgi raugoties uz problēmām izskatāmajā un līdzīgās lietās, tiesa ar mazu ticamības pakāpi pieļauj, ka vispār ir iespējams gada laikā nepieļaut nevienu pārkāpumu. Tiesas ieskatā komercdarbības specifikas dēļ nav korekti AS „Air Baltic Corporation" salīdzināt ar citām lidsabiedrībām, jo tās neveic tik daudz pārvadājumus ārpus Šengenas zonas un vēl jo vairāk nav korekti salīdzināt ar jebkuru citu fizisku vai juridisku personu.

[9] Tiesa jau iepriekš ir norādījusi uz AS „Air Baltic Corporation" pārkāpumos konstatētajiem atšķirīgajiem faktiskajiem apstākļiem. Tā kā izskatāmais gadījums ir atzīstams par visnopietnāko pārkāpumu ar augstu valsts apdraudējuma pakāpi, tad par šādu pārkāpumu ir piemērojams naudas sods, kas pārsniedz minimālo naudas sodu. Argumentam, ka iestāde pēkšņi bez pamata ir būtiski palielinājusi naudas sodus, nav nozīmes. Iestāde, konstatējot, ka minimālais naudas sods nesekmē pārvadātāja izvairīšanos no turpmākas tādu pat pārkāpumu izdarīšanas, var izlemt par bargākas sankcijas piemērošanu. Iestāde 2012.gada 7.jūnija paskaidrojumos lietā Nr.142113410 norāda, kādu iemeslu dēļ, kad un kā nolēmusi pārvadātājai sodu palielināt. Turklāt naudas sodu paaugstināšana acīmredzot ir sekmējusi AS „Air Baltic Corporation" aktīvāku darbību problēmu risināšanā ar sadarbības lidostām.

[10] Ņemot vērā visus sprieduma [8]-[9] punktā izvērtētos apstākļus, tiesa atzīst, ka AS „Air Baltic Corporation" noteikts pārkāpumam samērīgs un atbilstošs sods, līdz ar to Lēmums ir atstājams negrozīts, bet pieteikums noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 289.[12]panta otrās daļas 1.punktu un 289.[18]pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

atstāt negrozītu Valsts robežsardzes 2010.gada 3.novembra lēmumu Nr.162 (2010.gada 21.augusta Administratīvā pārkāpuma protokols AA Nr.041882), bet AS „Air Baltic Corporation" pieteikumu **noraidīt**.

Spriedumu var pārsūdzēt Rīgas apgabaltiesā 10 darba dienu laikā no pilna sprieduma paziņošanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese (paraksts) I.Putra

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas tiesnese I.Putra
Rīgā, 2012.gada 16.jūlijā